

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 30. května 2016 č. 479

**k návrhu opatření k omezení následků sucha a nedostatku vody v České republice
a vyjádření finančních potřeb jejich realizace**

Vláda

- I. schvaluje** návrh opatření k omezení následků sucha a nedostatku vody v České republice a vyjádření finančních potřeb jejich realizace, obsažené v části III materiálu čj. 579/16;
- II. ukládá** ministru zemědělství
 1. zajistit přípravu navrhovaných dotačních programů a opatření,
 2. předložit vládě informaci o průběhu naplňování programů k 31. prosinci 2018.

Provede:

ministr zemědělství

Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.
předseda vlády

Návrh opatření k omezení následků sucha a nedostatku vody v ČR a vyjádření finančních potřeb jejich realizace

1. Úvod

Je známou skutečností, že vodní bohatství České republiky závisí výhradně na atmosférických srážkách, neboť prakticky veškerá voda odtéká do sousedních států, ze kterých naopak nic nepřitéká. Z uvedených důvodů je naše území velmi citlivé na výskyt suchých období a jedině zadržování vody v krajině, ve vodních nádržích a zpomalení odtoku může zmírnit následky sucha. Pro zadržování vody v krajině přispívá velkou měrou též zalesněná půda. Lesní ekosystémy mají vliv jak na zlepšování kvality vody, tak také na zvyšování objemu zadržené vody v půdě a zároveň zajišťují vyrovnanost odtoku.

Zatímco devět významných a katastrofických povodní v posledních osmnácti letech, po téměř stoleté pauze bez povodňových situací, vedlo (a vede) k opatřením ke snížení následků povodní, opatrnost před možnými důsledky sucha zůstala přehlížena. Sucho a nedostatek vody (zejména ve vodních tocích a v mělké podzemní vodě) se nevyskytovalo tak často jako povodně. Ve stejném období posledních osmnácti let zahrozilo sucho jen třikrát: v roce 2003, částečně na jaře 2014 a v roce 2015. Výskyt suchých období celosvětově má výrazně nižší frekvenci než povodně (viz Tab. 1).

Tab. 1 Výskyt přírodních katastrof ve světě za období 1980 – 2011

Typ katastrofy	Počet událostí 1980 – 2011
povodně	3 455
bouře, uragány	2 689
sucha	470
vysoké teploty	395

Zdroj: 7th World Water Forum, Republic of Korea, 2015

Nicméně důsledky sucha jsou výrazně závažnější než povodňové škody, neboť rozsah účinků je rozsáhlejší, mají nestrukturální charakter a navíc nelze ani odhadnout ukončení sucha a jeho následků. Období suchého jara v r. 2014 a extrémně suché léto r. 2015 spolu s vnímáním možných následků vývoje klimatu vede k přípravě koncepčních opatření k ochraně před dopady možného sucha. Tato opatření ovšem vyžadují k realizaci výrazně delší časové období a trvalou, systematickou aktivitu podpořenou příslušnou legislativou.

Záměr vytvořit soubor opatření a koncepcí jejich naplňování (obdobně jako byla připravena Strategie prevence před povodněmi pro území České republiky) vedla ministry zemědělství a životního prostředí k vytvoření „Meziresortní komise VODA – SUCHO“ ve druhé polovině r. 2014. Výstupem práce této Meziresortní komise VODA – SUCHO byl na jaře 2015 soubor úkolů a aktivit v materiálu „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“, který byl schválen vládou ČR (usnesení č. 620 z 29. července 2015) a je základem pro vytvoření ucelené „koncepce“ k ochraně území ČR před negativními následky sucha. V části 2 tohoto materiálu MZe předkládá konkrétní opatření v souladu se zmiňovaným usnesením vlády č. 620/2015, která jsou operativním nástrojem řešení negativních dopadů sucha na odvětví zemědělství. Tato opatření a programy budou reflektovat

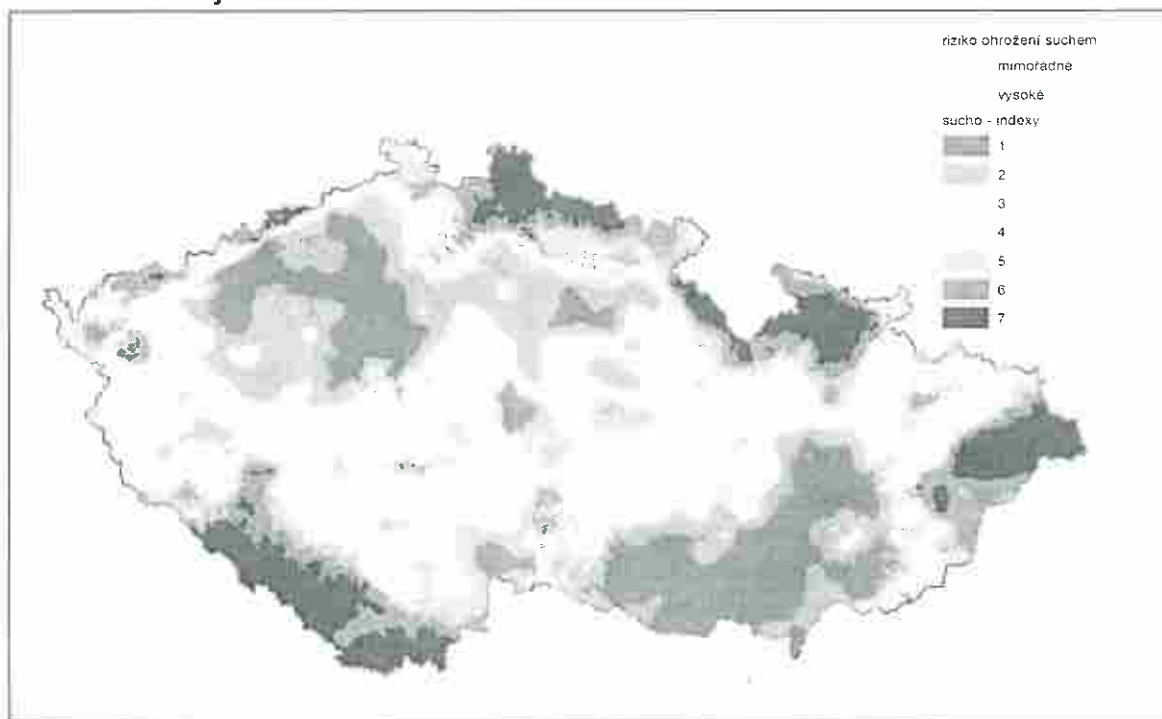
dopady např. v ohledech ekonomické efektivity, trvale udržitelného rozvoje, ekologických, či regionálních aspektů.

Již v současnosti se však následky sucha, které započalo v roce 2015 a doposud neskončilo (hladina podzemní vody zakleslá, zásobní prostory v přehradních nádržích nedoplněny), dále mohou projevovat i do dalšího roku. Pokud totiž nedojde k dostatečné sněhové pokrývce s pomalým táním na jaře a nebude navíc dostatečný úhrn jarních srážek, budou disponibilní vodní zdroje ohroženy, což může mít negativní dopad na zemědělskou produkci. Negativní projevy působení půdního sucha se projevily i na lesních porostech, kde dochází k odumírání především smrkových porostů.

Velmi důležitým pozitivním prvkem jsou výsledky práce výzkumných institucí orientovaných na hodnocení vodohospodářské bilance na našem území v podmínkách sucha. Byly identifikovány lokality a části území s nejčastějším výskytem sucha (Obr. 1) a rovněž lokality ohrožené hydrologickým suchem (Obr. 2). Uvedenými výzkumnými pracemi se zabývají například tyto výzkumné organizace: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i. (interní časopis VTEI), Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i., CzechGlobe Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i., (Generel vodního hospodářství krajiny ČR), Mendelova univerzita Brno, ČZU Praha (viz výzkumné zprávy). Pro lesní porosty byly vytvořeny mapové podklady na základě vláhové bilance a půdního sucha v jednotlivých horizontech.

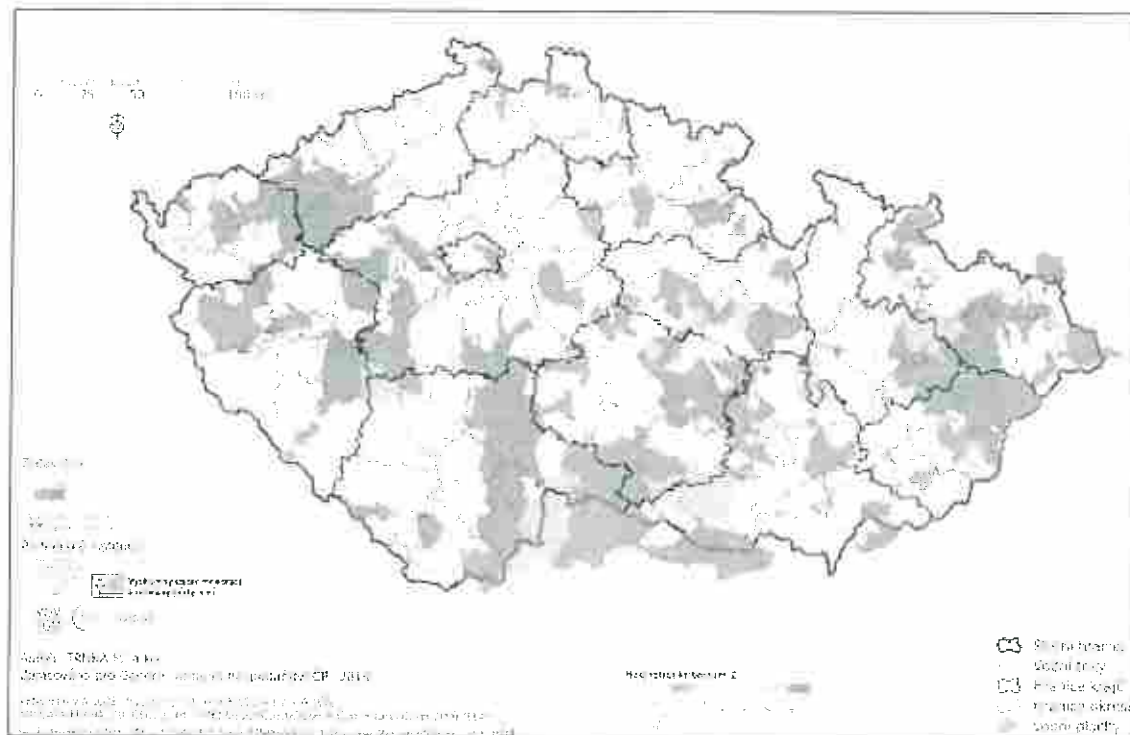
V naznačených územích častý výskyt sucha vedl již v minulosti k rozvoji závlahových soustav s cílem zachovat zemědělskou rostlinnou produkci, neboť právě tato území patřila a patří k nejméně vhodným oblastem ČR.

Obr. č. 1: Regiony a katastry ohrožené výskytem zemědělského sucha na základě vyhodnocení údajů z období 1961 – 2000

Zdroj: ČHMÚ, Pobočka Brno

Obr. č. 2: Oblasti ohrožené hydrologickým suchem

Zdroj: Generel vodního hospodářství krajiny ČR (Mendelova univerzita, 2015)

Z posledního statistického šetření v r. 2010 vyplynulo, že existuje cca 32 200 ha zavlažovatelných ploch, z toho cca 20 000 ha se zavlažuje. Ve srovnání s r. 1993, kdy bylo 154 224 ha zavlažovatelných ploch, došlo tedy k dramatickému poklesu, jehož příčinou byla zejména privatizace zavlažovacích systémů, které následně hospodařící zemědělci přestali z ekonomických důvodů využívat. Existuje však stále několik oblastí, ve kterých závlahové soustavy zůstávají v používání (oblast Polabí, okolí Hořic, jižní Morava v Podyjí), což se velmi pozitivně projevilo na výnosech v loňském suchém létě.

V této souvislosti vyšlo najevo, že nebezpečí opakovaného sucha zvýšilo zájem zemědělců o opětovný rozvoj nebo obnovu a využívání závlahových soustav. Z rychlého průzkumu na konci léta 2015 byly sumarizovány požadavky od zemědělských subjektů – členů v devíti svazech a sdruženích hospodařících v rostlinné výrobě – a zájem o zavedení závlah přesáhl 20 000 ha pozemků. Tyto požadavky budou doplněny údaji o lokální dostupnosti vodních zdrojů (zajišťují s. p. Povodí) a v případě nedostatečných kapacit bude řešeno jejich posílení.

S ohledem na očekávaný nárůst frekvence výskytu hydrologických extrémů, zejména sucha, následkem nerovnoměrného rozdělení objemů a změn v časovém rozložení srážek je nejenom nezbytné upravit legislativu a zpracovat zmíněnou „koncepti“ k ochraně před následky sucha, ale co nejrychleji zahájit realizaci konkrétních opatření jak k posílení vodních zdrojů a ke zvýšení retence vody v půdě a krajině, tak i zajištění rozvoje závlah pro zachování zemědělské výroby v nejohroženějších a nejúrodnějších oblastech ČR.

Z uvedeného důvodu byly na ministerstvu zemědělství založeny návrhy programu dotačních podpor, které představují zahájení realizace adaptačních opatření na výskyt sucha v nejohroženějších regionech: jednak posílení retence a akumulace vody v krajině a jednak

obnovení a výstavbu závlahových soustav pro udržení zaměstnanosti a zemědělské rostlinné výroby.

2. Charakteristika navržených dotačních programů a vyjádření potřeb na jejich financování

Podpora retence vody v krajině včetně obnovy zaniklých rybníků a vodních nádrží

Hlavní cíle programu:

- Program je určen pro fyzické a právnické osoby podnikající v zemědělské prvovýrobě provozující na předmětu podpory chov a lov ryb.
- Podpora obnovení a zlepšení retenční schopnosti krajiny. Plocha zátopy obnovených, zrekonstruovaných a nově vybudovaných rybníků včetně objemu retenčního přispěje k žádoucímu zpomalení odtoku vody z krajiny. Akumulace vody v rybnících a malých vodních nádržích příznivě ovlivňuje strukturu krajiny a posílí hydrologickou bilanci krajiny (dílčích povodí). Vodní nádrže přispívají k transformaci průtoků v případě přívalových srážek (tzv. „bleskových povodní“) v malých povodích (I. řádu).
- Zlepšení technického stavu rybníčního fondu České republiky a obnova vodohospodářských funkcí rybníků a vodních nádrží s ohledem na jejich význam při snižování důsledků extrémních hydrologických situací. Vodní nádrže jsou, dle svých technických parametrů, schopny transformovat prudký nárůst průtoků v daném povodí a tento nárůst rozložit v čase, čímž dojde k ochraně majetku i zdraví osob v území pod jejich hrázemi. Snižuje se tak ničivost dynamických účinků vody při kulminaci netransformované povodňové vlny.
- Zvýšení bezpečnosti rybníků a vodních nádrží za povodní. Všechny rybníky, podpořené v rámci programu budou zabezpečeny pro průchod povodní o hodnotě Q_{100} a vyšší dle hodnot stanovených ČHMÚ. Je tak eliminováno riziko vzniku zvláštní povodně vlivem přelití, porušení a následného protržení hráze. Podpořeny budou pouze projekty, pokud objem stálého nadržení přesáhne 20% celkového zásobního prostoru.
- Přítomnost rybníků v krajině má pozitivní vliv na stabilitu hladiny podzemních vod, zejména v období déletrvajícího sucha. Rybník je navíc chápán jako významný krajinný prvek, podporující biodiverzitu, a má nezanedbatelnou estetickou funkci v krajině.
- Odstraňování nově vzniklých povodňových škod na hrázích a objektech rybníků a vodních nádrží, které jednotlivě přesahují 250 tis. Kč.
- Odstranění havarijních stavů a jejich následků na existujících rybnících a vodních nádržích. Žadatelé mohou být také rybářsky hospodařící subjekty, tj. fyzické a právnické osoby a další subjekty dle příslušných Pravidel.
- Podpora oblasti rybníkářství prostřednictvím programového financování bude nastavena tak, aby nedocházelo k možnému překryvu s podporou v rámci OP Rybářství, či jiných podpor.

Podpora výsadby melioračních a zpevňujících dřevin

Cílem připravovaného programu je podpora dřevin, které jsou odolnější vůči negativním dopadům půdního sucha. V současné době dochází k odumírání smrku ztepilého na suchem poškozených plochách, což způsobuje nejen značné ekologické ztráty, ale také ekonomické ztráty vlastníkům lesů.

Podpora bude žadatelům poskytována na zalesnění při obnově prostřednictvím nařízení vlády 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti.

Program rozvoje závlahových zařízení

Obsahem tohoto programu bude:

- Výstavba nových hlavních závlahových zařízení,
- Rekonstrukce nepoužívaných nebo zaniklých závlahových soustav,
- Výstavba závlahových detailů na zavlažované plochy (mobilní závlahy, zavlažovače, postřik, mikropostřik, kapková závlaha apod.).

Cílem bude snížení spotřeby vody na závlahovou dávku, energetické náročnosti závlah a využití pozitivních environmentálních a mimoekonomických účinků závlah jakožto jednoho z adaptačních opatření na zmírnění dopadů klimatické změny.

Kromě pozitivního vlivu na stabilizaci výnosů zemědělských plodin a růstu rostlin v období nepříznivých klimatických podmínek (sucho, tj. nedostatek srážek a současně vysoké teploty) mají závlahy pozitivní vliv na vlhkost půdy a lokální mikroklima, snižují nebezpečí vzniku větrné eroze půdy a prашných bouří (např. na jižní Moravě a v severních Čechách) a tím přispívají ke snižování zdravotního ohrožení obyvatelstva venkova a zlepšují životní podmínky.

Význam závlah a jejich provozování se také projeví tím, že vlhké půdy přijímají případné srážky lépe než přesušené půdy, což snižuje náchylnost k rychlému povrchovému odtoku vody a přispívá k retardaci vody v území. Zároveň se tím omezuje rozsah vodní eroze a povrchový odnos půdy zejména do drobných vodních toků, čímž se sníží množství sedimentovatelného materiálu, které vede ke zmenšování průtočného profilu koryta.

Podporovány budou investice jak do páteřních sítí (tj. hlavní závlahové kanály, rozvody, čerpací stanice, závlahové nádrže apod.), tak i do závlahového detailu (mobilní závlahy, zavlažovače, postřik, mikropostřik apod.).

Předpokládá se, že žadatelé budou moci být zemědělsky hospodařící subjekty, subjekty provozující závlahy, Státní pozemkový úřad a další subjekty dle příslušných Pravidel.

Odstraňování sedimentů z přehradních nádrží, výstavba malých nádrží

Hlavním cílem je zlepšení retenční a akumulární schopnosti existujících vodních nádrží a rovněž výstavba malých vodních nádrží (dle ČSN 75 2410). Dalším významným cílem je podpora zlepšení funkčnosti vodních děl na území České republiky, zvýšení jejich spolehlivosti a bezpečnosti, dále pak udržení nebo zlepšení kvality vody v nádržích.

Priority programu jsou orientovány na zlepšení funkčnosti vlastní vzdouvací konstrukce hráze, na příslušenství a funkční objekty, ale i na prostor nádrže a kvalitu vody v ní akumulovanou.

Z dlouhodobých zkušeností vyplývá potřeba efektivně zadržovat dostatek vodních srážek tak, aby bylo možné s nimi účelně nakládat. Pro období sucha to znamená

nadlepšování stavů na vodních tocích. K tomu je zapotřebí možnost manipulace s dostatečně velkým zásobním objemem, což umožňují právě přehradní nádrže.

Obsahem programu bude:

- Zlepšení funkčnosti vodních děl,
- Odstranění sedimentů,
- Výstavba nových malých přehradních nádrží.

Mnohé ze stávajících přehradních nádrží mají část zásobního prostoru zanesenou sedimenty. Kromě menšího množství vody, které je v nádrži reálně zadrženo, se tato situace projevuje také na snížení její kvality. Odstraněním sedimentu tak dojde k obnovení žádoucího stavu, kdy bude ve zdržích akumulována voda, která bude moci být následně použita například pro zmíněnou dotaci vodních toků, k dalším účelům (např. zavlažování) a také ke snížení koncentrací nežádoucích látek ve vodě a tím ke zlepšení ekologické stability v přehradních nádržích a v povodí pod nimi.

Při odstraňování sedimentů, kdy budou hladiny přehradních nádrží na snížených hodnotách, je nanejvýš vhodné přistoupit také k opravám a rekonstrukcím těles hrází, manipulačních, bezpečnostních a dalších objektů tak, aby byly posíleny veškeré jejich funkce.

Současně s obnovou stávajících přehradních nádrží je také nutné započít s výstavbou nových, a to zejména v povodích toků s vypjatou nebo pasivní hydrologickou bilancí.

V návaznosti na uvedené skutečnosti byla vedle Generelu lokalit pro akumulaci povrchových vod (LAPV) zahájena příprava realizace dalších vodních nádrží v regionech s nejčastějším výskytem sucha. Výstavba dostatečně kapacitních vodních nádrží vyžaduje dlouhodobou přípravu. Proto s dostatečným předstihem vytipovaly s. p. Povodí lokality, které jsou vhodné pro posílení vodních zdrojů v regionech s výskytem sucha a nedostatkem vody. Výstavba těchto přehradních nádrží a souvisejících opatření bude rovněž předmětem zmíněného programu.

Součástí tohoto programu nebudou opatření na rybnících, která jsou předmětem jiných dotačních titulů.

Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích

Cílem tohoto programu je výrazné zlepšení technického stavu drobných vodních toků a malých vodních nádrží tak, aby se zvýšilo zadržení vody a poklesla rychlost odtoku v dané lokalitě. Realizací připravovaných opatření dojde ke zlepšení protipovodňové ochrany v případě povodní, takže pozornost bude soustředěna na lokality se zvýšeným povodňovým rizikem obsaženým v mapách povodňových rizik a v Plánech pro zvládání povodňových rizik.

Priority opatření na drobných vodních tocích:

- Zajištění funkce vodního toku, péče o koryta vodních toků ve stavu, který zabezpečuje při odvádění vody z území dostatečnou průtočnost a hloubku vody a přitom se co nejvíce přiblíží přírodním podmínkám, popřípadě potřebám rybářství,

- Údržba břehových porostů na pozemcích koryt vodních toků a na pozemcích sousedících s korytem vodního toku tak, aby se nestaly překážkou odtoku vody při povodňových situacích,
- Zlepšení užitné hodnoty staveb (např. podélného opevnění, příčných objektů, propustků, mostků atd.) na vodních tocích jejich výstavbou, rekonstrukcí, opravou nebo modernizací.

U malých vodních nádrží jsou hlavními prioritami programu:

- Obnova, rekonstrukce vodních nádrží tak, aby došlo ke zlepšení technického stavu a ke zvýšení jejich bezpečnosti. Maximální podíl dotace na jednu akci nepřesáhne 2 mil. Kč.
- Zvýšení retenčního prostoru v celkovém objemu zátopy obnovených, zrekonstruovaných i nově postavených malých vodních nádrží,
- Výstavba malých vodních nádrží, které mohou sloužit jako vodní zdroj při rozvoji závlahových systémů.

Program na podporu propojování vodohospodářských soustav k zabezpečení vodních zdrojů

Vzhledem k současnému stavu a predikci zhoršování sucha budou připravovány a realizovány převody vod z vodních zdrojů z různých povodí a také propojování stávajících vodohospodářských soustav tak, aby byly vyřešeny napjaté či pasivní vodohospodářské bilance v regionech s častým výskytem sucha a nedostatku vody. Takto vzniklými vodohospodářskými soustavami lze optimalizací manipulace zajistit překlenutí suchých období – což již v současnosti existuje v povodí Odry.

Z uvedeného důvodu zahajuje s. p. Povodí Odry prověření možnosti a efektivity propojení nádrže Těrlicko a Žermanice, neboť v nádrži Žermanice se projevuje deficit vody a propojení štolou v kombinaci s potrubím v délce 5 km (výškový rozdíl 20 m) by bylo racionální realizovat (zřejmě po roce 2022).

V povodí Vltavy jsou oblasti ohrožené suchem v povodí Berounky (levostranné přítoky Střela, Loděnice) a dále tradiční území Rakovnicka, Kladenska a Slánska. Zmíněné oblasti by bylo možné posílit propojením s vodohospodářskou soustavou Ohře – nádrže Nechanice (zde je „volný bilanční objem“ cca 8 m³/s) – a to zejména povodí Rakovnického potoka a částečně i povodí Javornice a Střely. Spolupráce Povodí Vltavy, s. p., s Povodím Ohře, s. p., je rovněž nezbytná pro řešení situace v povodí Blšanky, kterou by bylo možné posílit z uvažované nádrže Mukoděly (anebo z Nechanické nádrže posílit dotováním nádrže Oráčov, zamýšlenou s. p. Povodí Vltavy). Probíhá řešení ve studiích, které by měly doporučit nejvhodnější variantu.

V povodí Labe by bylo vhodné minimální průtoky v říčce Dědina posílit převodem z vodního toku Bělá prostřednictvím náhonu Dlouhá strouha – podmínkou je realizace vodní nádrže Skuhrov, která je součástí návrhu na rozšíření Generelu LAPV. Připravováno je propojení vodárenských zdrojů v Jizerských horách (nádrž Bedřichov + Jelení potok k posílení nádrže Josefův Důl). Další akcí může být zvýšení hydrologického potenciálu nádrže Rozkoš (k nadlepšováním průtoků ve středním Labi) převodem z Metuje. Délka přivaděče činí cca 5,3 km, součástí je 2,9 km štola – dokončená studie indikuje převod 100m³/s (z povodňových průtoků). Dále je třeba v povodí Labe posoudit možnosti posílení povodí Cidlina a rovněž

vybudování soustavy využívající zdrž vodního díla Střekov na Labi propojením se stávajícími zatápěnými uhelnými jámami (lze počítat s manipulací cca 3 mil. m³ labské vody).

V povodí Moravy je situace problematická, neboť se projevuje nedostatek vody ve všech částech povodí a tedy převody nelze bez disponibilních přebytků v dílčích povodích uvažovat. Nicméně k posílení vodárenské nádrže Hubenov byly v minulosti pořízeny přivaděče ze dvou potoků (Jedlovský a Jiříkovský) a je třeba je rekonstruovat. Pokud bude v budoucnosti vyvolána nutnost výstavby přehradní nádrže Čučice (je zatím součástí Generelu LAPV), pak by bylo možné realizovat posílení povodí Jihlavy z této nádrže na řece Oslavě.

Je zřejmé, že uvedená posílení nedostatečných vodních zdrojů převody budou sice náročná na vypořádání vlastnických vztahů s majiteli pozemků, naopak lze očekávat menší rozsah negací z ochrany životního prostředí.

Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací II (I. etapa)

Program bude rozdělen na dva podprogramy:

- „Podpora výstavby a technického zhodnocení vodovodů pro veřejnou potřebu“
- „Podpora výstavby a technického zhodnocení kanalizací pro veřejnou potřebu“

Realizace programu v I. etapě (2016 – 2021) a předpokládaný finanční rámec bude cca 4,8 mld. Kč, což odpovídá investičním akcím v celkové výši cca 7,5 mld. (při průměrné dotaci 65%). Obdobný finanční rámec je uvažován i u II. a III. etapy v letech 2022 – 2033. Vzhledem k navazování a překrývání jednotlivých etap lze uvažovat s průměrnou roční podporou ve výši cca 1,5 mld. Kč, rozdělení financí do jednotlivých oblastí podpor bude stanoveno na základě aktuálních potřeb a žádostí.

Oblasti podpory:

- a) Propojování vodárenských soustav,
- b) Výstavba a rekonstrukce ke zkvalitnění technologie úpravy vody, její akumulace a čerpání s cílem zlepšení jakosti nebo zajištění dostatečné kapacity pitné vody,
- c) Výstavba vodovodů pro veřejnou potřebu vč. souvisejících vodárenských objektů v obcích,
- d) Výstavba, dostavba, rekonstrukce a intenzifikace čistíren odpadních vod (dále jen ČOV) v obcích,
- e) Výstavba hlavních kanalizačních sběračů, kanalizační sítě a souvisejících objektů spojená s výstavbou ČOV podle předchozího bodu,
- f) Dostavba kanalizačních systémů a souvisejících objektů (vyjma ČOV) za předpokladu, že odpadní vody budou odváděny a následně čištěny na již existující a kapacitně vyhovující ČOV,
- g) Odstranění volných výústí realizací komplexního opatření řešícího odkanalizování spojené s výstavbou ČOV podle bodu d) nebo za předpokladu, že odpadní vody budou odváděny a následně čištěny na již existující a kapacitně vyhovující ČOV.

Program na podporu rekonstrukce, oprav a modernizace odvodňovacích zařízení

Účel programu je funkční regulace odtoku vody z krajiny pomocí regulačních prvků instalovaných na stávajících odvodňovacích zařízeních, za účelem zadržení vodv konkrétních lokalitách na období sucha.

Oblasti podpory:

- a) Podpora přípravných a projekčních prací na rekonstrukci odvodňovacích systémů, odvodňovacích kanálů, vodních nádrží, čerpacích stanic a ostatních souvisejících objektů
 - zpracování studií odtokových poměrů, studií proveditelnosti, dopadových studií
 - zpracování posouzení optimalizace provozu čerpacích stanic
 - zpracování průzkumu a projektu modernizace stavby zemědělského odvodnění s uplatněním principu regulace drenážního odtoku zpracování nebo aktualizace manipulačních a provozních řádů, kategorizace vodních nádrží dle technicko-bezpečnostního dozoru
 - monitoring a kamerový průzkum, sondy
 - vytyčení a zaměření trasy kanálů
 - zpracování projektové dokumentace ve stupni DUR, DSP, PPS
 - zpracování dokumentace skutečného provedení, pasportů
- b) Podpora realizace vlastní rekonstrukce a modernizace za účelem efektivní regulace odtoku
 - čerpacích stanic vč. souvisejících objektů modernizace technologie, elektroinstalací (vnitřní, venkovní instalace, trafostanice, přípojky), hromosvodů, řídicích systémů, komunikačních zařízení, rekonstrukce oplocení objektů, zabezpečení objektů apod.
 - kanálů vč. souvisejících objektů zkapacitnění kanálů; otevření zatrubněného kanálu; zatrubnění otevřeného kanálu; obnova šachet, shybek, stavidel, stupňů, hradítek, výústních a vtokových objektů; rekonstrukce otevřeného kanálu (opevnění) či zatrubněného kanálu apod.
 - vodních nádrží vč. souvisejících objektů rekonstrukce hráze, vč. stavebních objektů (vypouštěcích objektů – požeráků, bezpečnostních přelivů, napouštěcích zařízení); rekonstrukce technologie; odbahnění nádrže apod.
 - podrobného odvodňovacího zařízení, obnova a zřízení drenážních šachtic včetně zřízení úseku neperforovaného potrubí, instalace regulačních prvků, oprava poškozených úseků drenážního potrubí
- c) Podpora majetkoprávního vypořádání
 - zpracování geometrických plánů (na zřízení věcného břemene, práva stavby, rozdělení pozemků)
 - zpracování znaleckých posudků (na zřízení věcného břemene, práva stavby, rozdělení pozemků)
 - výkupy pozemků, zřízení věcného břemene či práva stavby
 - vyplacení náhrady dle § 59a zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, v platném znění
- d) Podpora úhrady elektrické energie

Příprava a realizace přehradních nádrží v regionech postihovaných suchem a nedostatkem vodních zdrojů

Adaptace na změnu klimatu a výskyt sucha je samozřejmě celosvětovou výzvou a v evropském měřítku se týká nejen jižních států, ale i států severovýchodních, jako je například Švédsko, Norsko a Finsko, kde se již také první dopad vývoje klimatu projevil nedostatkem sněhu s výskytem sucha. Jedním z možných adaptačních opatření ke zmírnění negativních dopadů klimatických změn je zajištění zdrojů vody prostřednictvím umělých akumulací povrchových vod v přehradních nádržích.

Z uvedeného důvodu byla iniciativou Ministerstva zemědělství a s. p. Povodí navržena příprava a realizace čtyř přehradních nádrží v povodích s opakovaným výskytem sucha a problematickým zabezpečením dostatečných (potřebných) vodních zdrojů – v povodí Vltavy Senomaty a Šanov v povodí Rakovnického potoka, Pěčín v povodí Orlice a Vlachovice v povodí Vlára na území Moravy. Nádrže Senomaty a Šanov jsou s ohledem na potřeby a také na velikost realizovatelné nejdříve a probíhá intenzivní příprava dokumentace.

Tab. 2 Základní charakteristiky přehradních nádrží, jejichž příprava se zahajuje

Název lokality a termín výstavby	Státní podnik Povodí	Kraj	Vodní tok	Náklady (mld. Kč) bez majetk. vypořádání	Plocha lokality (ha)	Objem nádrže (mil. m ³)	Počet domů v zátopě
Pěčín (2038)	Labe	Královéhradecký	Zdobnice	4,5	80,0	17,1	8
Vlachovice (2023-25)	Moravy	Zlínský	Vlára	2,8	156,3	19,4	5
Senomaty (2018-21)	Vltavy	Středočeský	Kolešovický potok	0,05	25,6	0,7	0
Šanov (2018-21)	Vltavy	Středočeský	Rakovnický potok	0,06	22,2	0,5	0

Pozn.: Zahájení přípravy spočívá jen ve vypracování odborných studií a investičních záměrů jako podkladů pro další rozhodování.

Realizace vodního díla Skalička v povodí Bečvy

Povodí řeky Bečvy je území, které je z hlediska povodňových rizik jedním z nejexponovanějších v České republice a zároveň jde o oblast frekventovaně postihovanou suchem. Katastrofální povodeň v červenci 1997 byla impulsem pro hledání koncepce ochrany této oblasti před povodněmi. V souvislosti s řešením byly vládě ČR předloženy již čtyři informativní materiály (usnesení vlády č. 259 ze dne 13. 4. 2011, č. 418 ze dne 13. 6. 2012, č. 524 ze dne 1. 7. 2015 a č. 1070 ze dne 21. 12. 2015). MZe si je vědomo současného nesouladu dokumentů Zásady územního rozvoje a Politiky územního rozvoje ve vztahu se změnou účelu ze suchého poldru na vodní nádrž. Toto bude řešeno v souladu s usnesením vlády č. 1070 ze dne 21. 12. 2015 v součinnosti s Ministerstvem pro místní rozvoj.

Na základě výše uvedených usnesení a v souladu se Studií Poběčví byla příprava a realizace protipovodňové ochrany v povodí řeky Bečvy rozdělena do dvou etap. V rámci I. etapy budou realizována technická a přírodě blízká opatření podél vodního toku Bečvy a ve II. etapě bude realizováno vodní dílo Skalička zajišťující zvýšení povodňové ochrany na úrovni

povodně z roku 1997 (tj. $> Q_{100}$) a zároveň trvalé nadřazení v úrovni Q_{20} vytváří posílení vodních zdrojů v této oblasti rovněž postihované suchem. Realizaci navrhovaného vodního díla (s retenčním objemem až 42,1 mil. m³) by došlo k transformaci povodně z roku 1997 na max. Q_{50} , což by při průtoku 950 m³/s vedlo k ochraně více než 100 000 obyvatel.

Náklady na majetkoprávní vypořádání nemovitostí pod vodním dílem Skalička činí cca 1,4 mld. Kč. I. etapa výkupů bude probíhat v letech 2016 – 2021 a pro tento účel je již zabezpečeno 0,520 mld. Kč v rámci usnesení vlády č. 1070 ze dne 21. 12. 2015, zbývající finanční prostředky budou předmětem samostatného vládního materiálu. Realizace vodního díla bude zahájena cca v roce 2022. Náklady na vlastní realizaci vodního díla jsou odhadovány na 3,245 mld. Kč bez DPH, které budou nárokovány v rámci státního rozpočtu.

Tab. 3 Předpokládané technické parametry vodního díla Skalička

Vodní dílo Skalička		
Výška zemní hráze nad základem	m	13,3
Objem zemní hráze	mil. m ³	1,6
Max. retenční hladina	m n. m.	265
Zatopená plocha při max. hladině	ha	701
Retenční objem při max. hladině	mil. m ³	42,1
Náklady (bez majetkoprávního vypořádání nemovitostí)	mld. Kč bez DPH	3,245

Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách

Cílem národního dotačního programu, který již probíhal v minulých letech, je zvýšení konkurenceschopnosti a kvality ovoce, chmele, vinných hroznů a školkařských výpěstků.

Předmětem dotačních podpor je vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách mimo území hlavního města Prahy. Podpora byla oznámena formou blokovej výjimky pod č. SA.40137 (2014/XA) s platností do 30. 6. 2021 a její další etapa bude opět oznámena Evropské komisi.

Příjemcem je podnikatel (podle § 420 zákona č. 89/2012 Sb.), který podniká v zemědělské výrobě.

Dotace slouží k pořízení dlouhodobého hmotného majetku, se kterým bude podnikáno minimálně 10 let od data vydání rozhodnutí o poskytnutí dotace.

Program na vytvoření nástrojů pro zhodnocení technické, vodohospodářské a ekonomické efektivity opatření na ochranu před suchem a nedostatkem vody

V posledních letech byla zpracována celá řada projektů, které se z hlediska klimatologického a hydrologického zabývala dopady změny klimatu na vodní zdroje a teplotní poměry na našem území. Nicméně doposud nebyl zpracován podrobný analytický systém, který by predikoval limitní úrovně sucha v jednotlivých povodích a který by zejména v dostatečném předstihu umožnil přípravu opatření k optimalizaci užívání vod a k zabezpečení udržitelných zásob vody na území ČR, a to nejen v horizontu měsíce či sezóny, ale i několika desetiletí.

Vzhledem ke komplexnosti problematiky sucha a potřebě optimalizovat návrhy opatření, jejich vzájemné ovlivňování i jejich možné protichůdné dopady je potřebné vytvořit vhodný celorepublikový a přitom dostatečně podrobný analytický nástroj pro hodnocení vlivu navrhovaných souborů opatření v jednotlivých hydrologických povodích. Analytický nástroj bude navazovat na Generel vodního hospodářství krajiny ČR, ale v hydrogeologické a hydraulické odezvě na klimatické zatížení musí odrážet detaily jednotlivých opatření a jejich vliv na odtoky, bilance a případně kvalitu vod. Vzhledem k tomu, že klimatické vlivy – příčiny podléhají časovým změnám a navíc existuje řada scénářů budoucího vývoje, je nezbytné navrhnout analytický nástroj na základě stochastického modelování vývoje klimatu v několika časových horizontech, které poskytnou informaci o míře nejistoty zatěžujícího vodního deficitu a jejího časo-prostorového rozložení. Statisticky proměnný deficit bude zatěžovat jednotlivá povodí ve výchozím stavu parametrů nebo se změnami opatření a výsledky budou statisticky zpracované zatěžovací stavy v alternativách se statistickým zpracováním míry nejistoty takových výsledků. Vlastní hydrologické a hydrogeologické distribuované modely musí pokrýt všechna povodí ČR, ale zároveň musí být sestaveny a provozovány v takovém detailu, aby reprezentovaly jednotlivá opatření korektně a v celé šíři tj. od technických opatření velkého rozsahu (např. vodní nádrže, převody vody apod.) až po distribuované opatření zaměřené na zvýšení retenční schopnosti krajiny (např. změna agrotechniky, změna pěstovaných plodin). Analytický nástroj musí být doplněn ekonomickou analýzou dopadů jednotlivých opatření a jejich porovnání opět na základě pravděpodobnostního výpočtu. Mnohá hydrologická povodí jsou propojena, proto musí být analýza integrována. Z těchto důvodů lze očekávat řešení na mezi současných možností hardware a software vybavení, avšak komplexní analytický nástroj, naváže na Generel vodního hospodářství krajiny ČR v potřebném detailu a to jak prostorovém tak funkčním. Je nezbytné, aby takový nástroj poskytoval relevantní informace pro kvantifikaci dopadů konkrétních projektů a také jejich souhrn. Všechna realizovaná opatření se budou promítat v budoucím užití nástroje pro posuzování dalších účinných investic v boji proti suchu ať strukturálního nebo nestrukturálního charakteru.

Navržený systém bude umožňovat výpočet účinnosti jednotlivých uvažovaných opatření a jejich kombinací v dlouhodobém horizontu. Vzhledem k nejistotám je nutné celou problematiku řešit statisticky na dlouhodobých umělých časových řadách se zahrnutím dopadů různých scénářů klimatické změny.

Celý systém bude pracovat na principu vodní bilance v hlavních povodích. Povodí bude zatěžováno dlouhodobými časovými srážkovými řadami se zahrnutím různých scénářů klimatické změny. Jako výsledek budou statisticky hodnoceny poruchy, kterými se rozumí například nemožnost dodávky vody z určitého zdroje, podkročení minimálních zůstatkových průtoků ve vodních tocích, nedostatek vody pro závlahy apod. Při tom bude možné do systému zadávat možná kompenzační opatření (změny manipulací na vodních dílech, výstavba nových zdrojů, propojení vodohospodářských soustav, úpravy v povodí atd.) a simulovat jejich účinek. Výsledky simulací pro různá sucha se zahrnutím možných účinků klimatické změny a jednotlivé scénáře opatření budou po statistickém zhodnocení ukazovat, který scénář opatření má v jaké lokalitě největší účinnost. Pro nezbytné komplexní posouzení celé problematiky bude systém postaven na simulačních modelech schopných postihnout povrchový i podpovrchový odtok stejně jako průtoky ve vodních tocích se zahrnutím vlivu vodních děl, především nádrží. Tento systém bude schopen jednak komplexního posouzení přínosu a efektivity opatření v delším časovém horizontu, ale bude rovněž použitelný pro návrh dostupných alternativ v případě konkrétní mimořádné epizody.

Navrhovaný program je zaměřen na financování aktivit podporujících optimalizaci návrhů opatření a jejich posuzování. Podporovány z něj budou především analytické a výpočtové aktivity směřující k posuzování účinnosti opatření a jejich různých kombinací, vlivu klimatické změny na navržená opatření a zabezpečení dlouhodobého užívání povrchových a podzemních vod.

Vzhledem k rozsahu požadovaných hodnocení a modelových řešení (s využitím podpory GIS) by takový program měl být vypsán a priori pro soubor renomovaných pracovišť, které se scénáři změn klimatu a hydrologickými extrémy (povodně – sucho) zabývají a zároveň celou problematiku řeší komplexně – tedy se zahrnutím vizí hospodářských a socio-ekonomických podmínek a využívají stochastické přístupy k hodnocení variantních následků změny klimatu.

Náhrady z lesního zákona - Opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích

Podpora je poskytována podle § 35 zákona č. 298/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve formě úhrady nákladů na opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích, a to v případech, kdy jsou prováděna z rozhodnutí orgánu státní správy lesů ve veřejném zájmu.

Tab. 4a Seznam již realizovaných a nyní schvalovaných dotačních programů Ministerstva zemědělství z národních zdrojů financí (v návaznosti na úkoly v gesci MZe, dle UV 620 z 29. 7. 2015)

Název programu	Výše podpory (mld. Kč) dotace + vlastní zdroje		
	Etapu 1 2016 – 2021	Etapu 2 2022 – 2027	Etapu 3 2028 – 2033
129 280 - Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže (gestorem sekce 15000) C/2	1,0 + 0,25	1,0 + 0,25	1,0 + 0,25
129 290 - Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích (gestorem sekce 15000) C/2	1,6 + 0,4	1,6 + 0,4	1,6 + 0,4
129 310 - Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy II. etapa (gestorem sekce 15000) C/4	1,0 + 0,5	1,4 + 0,7	1,5 + 0,75
129 300 - Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací II (gestorem sekce 15000) E/7	4,8 + 2,7	4,8 + 2,7	4,8 + 2,7
I. I - Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách (gestorem sekce 17000) C/4	0,1	0,1	0,1
Náhrady z lesního zákona - Opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích (gestorem sekce 16000) C/7	0,25	0,25	0,25
Předpoklad celkem	8,75 + 3,85	-	-

Tab. 4b Seznam již realizovaných a nyní schvalovaných dotačních programů Ministerstva zemědělství z národních zdrojů financí Etapa 1 v letech (v návaznosti na úkoly v gesci MZe, dle UV 620 z 29. 7. 2015)

Název programu	Výše podpory (mld. Kč)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	celkem
129 280 - Podpora retence vody v krajině – rybníky a vodní nádrže (gestorem sekce 15000)	0,2	0,2	0,23	0,18	0,19		1
129 290 - Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích (gestorem sekce 15000)	0,4	0,36	0,35	0,31	0,18		1,6
129 310 - Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy II. etapa (gestorem sekce 15000)		0,05	0,2	0,35	0,25	0,15	1
129 300 - Podpora výstavby a technického zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací II (gestorem sekce 15000)		0,6	1,5	1,5	1	0,2	4,8
I. I - Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinnicích a ve školkách (gestorem sekce 17000)	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02		0,1
Náhrady z lesního zákona - Opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích (gestorem sekce 16000)	0,02	0,03	0,05	0,05	0,06	0,04	0,25
Předpoklad celkem	0,64	1,26	2,35	2,41	1,7	0,39	8,75

Tab. 4c Seznam navržených dotačních programů a opatření Ministerstva zemědělství z národních zdrojů financí (v návaznosti na úkoly v gesci MZe, dle UV 620 z 29. 7. 2015)

Název programu	Výše podpory (mld. Kč) dotace + vlastní zdroje		
	Etapa 1 2016 – 2021	Etapa 2 2022 – 2027	Etapa 3 2028 – 2033
Realizace vodního díla Skalička v povodí Bečvy (gestorem sekce 15000)	1,08	3,02 + 0,2	--
Příprava a realizace přehradních nádrží v regionech postihovaných suchem a nedostatkem vodních zdrojů (gestorem sekce 15000) E/1; E/2	0,4 + 0,05	2,0 + 0,2	2,3 + 0,23
Podpora výsadby melioračních a zpevňujících dřevin (gestorem sekce 16000) C/7	1,5	1,5	1,5
Odstraňování sedimentů z přehradních nádrží, výstavba přehradních nádrží (gestorem sekce 15000) C/2	1,5 + 0,3	1,5 + 0,3	1,5 + 0,3
Program na podporu rekonstrukce, oprav a modernizace odvodňovacích zařízení (gestorem sekce 15000) E/6	0,2 + 0,01	0,2 + 0,01	0,2 + 0,01
Program pro podporu propojení vodohospodářských soustav k zabezpečení vodních zdrojů (gestorem sekce 15000) E/3	0,5 + 0,1	0,5 + 0,1	0,5 + 0,1
Program na vytvoření nástrojů pro zhodnocení technické, vodohospodářské a ekonomické efektivity opatření na ochranu před suchem a nedostatkem vody (gestorem odbor 11050)	0,4	0	0
Předpoklad celkem	5,58 + 0,46	-	-

Tab. 4d Seznam navržených dotačních programů a opatření Ministerstva zemědělství z národních zdrojů financí Etapa 1 v letech (v návaznosti na úkoly v gesci MZe, dle UV 620 z 29. 7. 2015)

Název programu	Výše podpory (mld. Kč)						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	celkem
Realizace vodního díla Skalička v povodí Bečvy (gestorem sekce 15000)	0,02	0,13	0,2	0,25	0,25	0,23	1,08
Příprava a realizace přehradních nádrží v regionech postihovaných suchem a nedostatkem vodních zdrojů (gestorem sekce 15000)	0,02	0,05	0,1	0,15	0,05	0,03	0,4

Podpora výsadby melioračních a zpevňujících dřevin (gestorem sekce 16000)	0,1	0,3	0,4	0,4	0,2	0,1	1,5
Odstraňování sedimentů z přehradních nádrží, výstavba přehradních nádrží (gestorem sekce 15000)	0,1	0,2	0,4	0,4	0,2	0,2	1,5
Program na podporu rekonstrukce, oprav a modernizace odvodňovacích zařízení (gestorem sekce 15000)	0,01	0,02	0,02	0,08	0,04	0,03	0,2
Program pro podporu propojení vodohospodářských soustav k zabezpečení vodních zdrojů (gestorem sekce 15000)	0,01	0,02	0,17	0,2	0,05	0,05	0,5
Program na vytvoření nástrojů pro zhodnocení technické, vodohospodářské a ekonomické efektivnosti opatření na ochranu před suchem a nedostatkem vody (gestorem odbor 11050)	0,02	0,05	0,1	0,15	0,05	0,03	0,4
Předpoklad celkem	0,28	0,77	1,39	1,63	0,84	0,67	5,58

Pozn.: Předpokládaný finanční objem 2. a 3. etapy se bude odvíjet od průběhu realizace, financování a čerpání opatření z předchozí etapy. Navržené částky jsou orientační.

3. Podpory financované z fondů EU obsažené v Programu rozvoje venkova

V roce 2014 byly zahájeny finanční podpory poskytované do venkovských oblastí zacílené na dlouhodobě udržitelné zemědělské hospodaření s hlavním důrazem na problematiku biodiverzity, vody a půdy. Mezi hlavní cíle Programu rozvoje venkova 2014 – 2020 (dále jen PRV) patří mimo jiné obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím environmentálních opatření, která jsou implementována jak nařízeními vlády, tak prostřednictvím Pravidel.

Finanční zdroje na pokrytí aktivit k ochraně před následky sucha aktivitami v PRV jsou součástí již plánovaného státního rozpočtu a obsahují jak peníze Evropské unie, tak podíl národních dotací. Na tato opatření je vyčleněno cca 52 mld. Kč, tj. cca 63 % alokace PRV. Dle poslední aktuálně platné verze programového dokumentu PRV 2014-2020 **schválené** Evropskou komisí činí kofinancování z národních zdrojů 25 %, tj. 13 mld. Kč a ze zdrojů EU 75 %, tj. 39 mld. Kč.

Opatření v rámci environmentálních podpor PRV

Jsou implementovány managementy vzešlé z vyhodnocení potřeb odborné pracovní skupiny „Voda“ Ministerstva zemědělství a skupiny „Biodiverzita“. Tyto podpory byly v rámci programového dokumentu navrženého resortem zemědělství schváleny vládou ČR a finálně vyjednány s Evropskou komisí na období 2014 – 2020 (26. 5. 2015).

Zásadní orientace:

- Kvalita vody - snižování vstupů (dusík, přípravky na ochranu rostlin),
- Retence vody v krajině - údržbové managementy (ošetřování travních porostů, méně příznivé oblasti),
- Protierozní opatření – zatravnění, zalesnění, ošetřování travních porostů.

Jednotlivá opatření obsahují:

1. Ekologické zemědělství a Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)
 - rozdělení na hnojené a nehnojené managementy
 - nastavení limitu hnojení dle managementu (na úrovni dílu půdního bloku)
 - nastavení maximálního a minimálního přívodu živin
 - zacílení pouze na organická hnojiva
 - omezení vstupů přípravků na ochranu rostlin
 - managementy zacílené na údržbu travních porostů
 - zatravnění zemědělské půdy
 - dráhy soustředěného odtoku
2. Zalesnění zemědělské půdy – zalesnění ploch nevhodných k zemědělské produkci
3. Méně úrodné plochy (Less Favorite Areas, LFA) a Ošetřování travních porostů – údržba kvalitních travních porostů
4. Lesnická opatření – jedná se o opatření Podpora na obnovu lesů poškozených lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi, které obsahuje následující podpory:
 - Odstraňování kalamitami poškozených lesních porostů ve stáří do 40 let určených k rekonstrukci,
 - Příprava ploch po kalamitních těžbách před zalesněním (např. odstranění vývrátových koláčů, naorávání, zraňování, terénní úpravy, chemická příprava půdy),
 - Umělá obnova sadbou na plochách po kalamitních těžbách,
 - Umělá obnova sítí na plochách po kalamitních těžbách,
 - Ochrana založených porostů.

Opatření se nově zaměřuje na rekonstrukci porostů poškozených suchem. Sucho je zde zařazeno jako jedno z abiotických faktorů poškozujících lesní porosty. V rámci tohoto opatření bude lesní ochrannou službou posuzován stav poškození smrkových porostů na základě dat poskytnutých Českým hydrometeorologickým ústavem. Podpora bude směřována na zalesnění melioračními a zpevňujícími dřevinami, dále pak některými jehličnatými dřevinami jako je borovice lesní, modřín opadavý apod.

Výše uvedená dobrovolná motivační opatření jsou kompenzována (hradí se podíl na dodatečných nákladech a ušlých ziscích). Jedná se o ukázkou opatření naplňujících cíle prioritní oblasti „Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství

a lesnictví“ zaměřené na řešení problematiky v oblasti biodiverzity, vody a půdy. Jedná se o komplexně nastavené managementy hospodaření, které ve formě víceletých závazků přispívají k řešení slabých stránek v uvedených oblastech.

Dle aktuálního stavu implementace není pro požadovaná období, tedy za horizont roku 2020, znám ani legislativní ani finanční rámec možných podpor. Vzhledem k uvedenému nelze predikovat konkrétní opatření a výši podpory do problematiky vody. Lze však předpokládat, že na základě průběžného monitoringu a hodnocení budou i nadále sledovány efekty a nastavení těchto podpor. V průběhu období bude provedena SWOT analýza a na základě těchto údajů bude upřesněno, jak z finančních prostředků dostupných pro následující programové období finančně podpořit plnění cílů koncepce vodního hospodářství, a tedy za jakých podmínek vhodně podpory směřovat.

Opatření v rámci Pozemkových úprav s příspěvkem k šetrnému hospodaření s vodou v krajině a k zmírnění negativních dopadů sucha

V Programu rozvoje venkova 2014 – 2020, v rámci operace 4.3.1 Pozemkové úpravy, v realizaci plánu společných zařízení jsou mj. preferována vodohospodářská a protipovodňová opatření a opatření řešící omezení dopadu zemědělského sucha (netýká se závlah).

Jedná se o následující preferenční kritéria (v závorkách jsou uvedeny kódy výdajů, které specifikují konkrétní společná zařízení, která mohou být v rámci pozemkových úprav realizována).

Preferenční kritéria:

- Č. 3: „Více než 50% výdajů, ze kterých je stanovena dotace, je vynaloženo na realizaci protipovodňových opatření sloužících k retenci a retardaci vody v povodí (kód způsobilých výdajů 003)“
- Č. 5: „Více než 30% výdajů, ze kterých je stanovena dotace, je vynaloženo na realizaci opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha (kód výdajů 004 vč. všech podkódů)“
- Č. 5.1: „Více než 30% výdajů, ze kterých je stanovena dotace, je vynaloženo na realizaci opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha (kód výdajů 004 vč. všech podkódů) v oblastech s mimořádným rizikem ohrožení suchem“
- Č. 5.2: „Více než 30% výdajů, ze kterých je stanovena dotace, je vynaloženo na realizaci opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha (kód výdajů 004 vč. všech podkódů) v oblastech s vysokým rizikem ohrožení suchem“
- Č. 8: „Více než 30% výdajů, ze kterých je stanovena dotace, se týká realizace vodohospodářských a protipovodňových opatření (realizace kódu výdajů 003 vč. všech podkódů), které se nachází v záplavovém území dle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, nebo do něj alespoň částečně zasahuje“

Kódy výdajů:

- 003 = vodohospodářská a protipovodňová opatření (např. ochranné zatravnění zdrojových lokalit (infiltrační zóny) a ochranných pásů a sedimentačních pásů podél toků a nádrží, cestní, sběrné a svodné příkopy a svodné průlehy, záchytné příkopy

a průlehy/meze s retenčním prostorem, ochranné nádrže s retenčním prostorem (ochrana před povodněmi), úpravy toků, inundační hráze malých toků, odvodňovací a zatrubněné příkopy (vč. silničních))

- 004 = opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha (např. nádrže se stálým nadržáním (zásobní funkce), mokřady)

Prostřednictvím pozemkových úprav může docházet k úpravám drobných vodních toků, k budování nových nádrží, k protipovodňovým úpravám jako jsou např. suché nádrže (pro nárazové zdržení vody v krajině) nebo malé vodní nádrže (pro retenci vody v krajině), které jsou dále využitelné v obdobích sucha. Pozemkové úpravy řeší také odvodnění pozemků (drenážní a povrchové), resp. optimalizaci vlhkosti a provzdušnění půd z hlediska potřeb zemědělských plodin, zpracovatelnosti půdy a její únosnosti pro zemědělské mechanismy.

Na základě spolupráce s ČHMÚ byl získán seznam katastrálních území s mimořádným a vysokým rizikem ohrožení suchem (k dispozici na webových stránkách MZe spolu s Pravidly pro operaci 4.3.1 Pozemkové úpravy), který se váže k mapě oblastí ohrožených zemědělským suchem na území ČR za období od roku 1961 do roku 2000. Na základě této mapy a seznamu katastrálních území ohrožených suchem je možné poměrně velice přesně identifikovat území vhodné k provádění opatření pro omezení dopadu zemědělského sucha. Do těchto oblastí by měla směřovat podpora na zajištění nových vodních zdrojů pro využití na závlahy nebo na obnovu suchem poškozených porostů.

Na operaci pozemkových úprav v letech 2016 – 2021 je vyčleněno ve státním rozpočtu cca 2,7 mld. Kč, přičemž po plánovaném navýšení kofinancování se počítá s navýšením výdajů na cca 3,5 mld. Kč. Na další období (2022 – 2027 a 2028 – 2033) bude alokace stanovena na základě poskytnutých finančních prostředků z Evropské unie.

Přímé platby

Naplňování cíle Strategie k realizaci opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody plní například legislativním zavedením nového krajinného prvku mokřad, který slouží především k zajištění retence vody v krajině.

Nastavení standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES)

Adaptační opatření k omezení následků sucha zajistí revize standardů DZES půdy, která má za cíl kompletně zlepšit kvalitu zemědělské půdy a docílit snížení ohrožení půdy před vodní a větrnou erózí, acidifikací, utužením, sesuvy, znečištěním a úbytkům organické hmoty. Důsledným dodržováním revidovaných standardů DZES je možno zajistit komplexní ochranu a péči o půdu a tím ji nejen udržovat v současném stavu, ale cílit i k nápravě vzniklých nedostatků a k trvalému zlepšování.

Zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (tzv. greening)

V souvislosti s reformou Společné zemědělské politiky byly v roce 2015 uvedeny do praxe platby na tři složky:

- diverzifikace plodin,
- zachování výměry trvalých travních porostů,
- vyčlenění ploch v ekologickém zájmu (EFA).

Cílem zavedení této povinné ekologické složky přímých plateb je posílení environmentálního hospodaření, které je šetrnější k životnímu prostředí zejména skrze zachování a zlepšení biologické rozmanitosti (např. ponechání půdy ladem, ochranou krajinných prvků, podporou pěstování plodin fixujících dusík nebo ochranou půdního krytu meziplodinami v mimovegetačním období).

V rámci zachování výměry trvalých travních porostů (TTP) jsou vymezeny plochy označené jako environmentálně citlivé TTP. Na tyto plochy se vztahuje zákaz rozorání či změna kultury, což také vede ke zmírnění negativních dopadů sucha především zadržením vody v zemědělské krajině. K těmto plochám náleží např. plochy podmáčených a rašelinných luk vymezených v LPIS ve vrstvě „enviro“.

Opatření související s požadavky nitrátové směrnice

Požadavky směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů („nitrátové směrnice“) směřují ke zlepšení kvality vody (omezení koncentrace dusičnanů) i k zajištění retence vody a zmírňování negativních vlivů eroze.

Restrikce zavedená v podobě jednotlivých nástrojů (nařízením vlády č. 262/2012 Sb.,) akčního programu z minulého období zaměřených na problematiku vody:

- zákaz hnojení v mimovegetačním období (dle zařazení do půdně-klimatických regionů)
- omezení hnojení v letním a podzimním období podle aplikačních pásem pro dusík
- omezení přívodu organického dusíku do půdy
- omezení skladování hnojiv a statkových hnojiv
- protierozní opatření
- omezení hospodaření v okolí povrchových vod

Restriktivní opatření nejsou finančně kompenzována.

Některé části jsou nezbytnou součástí podmínek dotačních titulů v rámci agroenvironmentálních opatření PRV a platí i mimo zranitelné oblasti. Povinná část „nitrátové směrnice“ platí ve vymezených zranitelných oblastech.

V současnosti probíhá revize nastavení jednotlivých managementů:

- Revize období zákazu hnojení,
- Revize podmínek hospodaření na svažitých pozemcích,
- Zavedení úrovně omezení dávek hnojení k jednotlivým plodinám s ohledem na výnosové predispozice konkrétní lokality – 3 úrovně na území ČR.

Nový cyklus Akčního programu na období 2016 – 2020 se předpokládá otevřít od 1. 8. 2016.

4. Podpory financované z fondů Evropské unie v Operačním programu rybníkářství

Operační program Rybníkářství 2014 – 2020 (dále „OP Rybníkářství“) byl schválen Evropskou komisí v červnu 2015 a může okrajově přispět ke zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Je nástrojem čerpání podpory z Evropského námořního a rybníkářského fondu a přispívá k provádění Společné rybníkářské politiky naplňováním priorit Unie v oblasti udržitelného rozvoje akvakultury.

Na programové období 2014 – 2020 je na opatření, která mohou podpořit výstavbu nových rybníků, rozšíření či obnovu stávajících rybníků a odbahnění rybníků vyčleněna částka cca 0,470 mld. Kč, tj. necelých 43 % alokace OP Rybářství. Spolufinancování EU z Evropského námořního a rybářského fondu pokrývá 75 % této částky (tj. 0,353 mld. Kč) a národní veřejné zdroje pokrývají 25 % částky (tj. 0,117 mld. Kč). Míra podpory pro toto opatření je 50 % způsobilých výdajů projektu, polovina projektu je tedy hrazena z OP Rybářství a druhá polovina je hrazena přímo samotným žadatelem.

Podpora výstavby nových rybníků, rozšíření či obnova stávajících rybníků a odbahnění rybníků

V rámci OP Rybářství lze podpořit výstavbu nových rybníků, rozšíření či obnovu stávajících rybníků a odbahnění rybníků, které mimo produkční funkce plní také retenční a protipovodňovou funkci. Podpora je primárně směřována do odvětví rybářství a příjemcem je podnik akvakultury, který hospodaří a vytváří příjmy z chovu ryb. Sekundárně má péče o rybníky také pozitivní vliv na krajinu, nicméně podpora není zaměřena na ovlivnění stavu krajiny. Příjemcem podpory v rámci programu nejsou obce a subjekty, které se nezaměřují na činnost a podnikání v oblasti akvakultury.

V případě potřeby by bylo možné v následujících letech zbývající alokaci, která by nebyla pokryta projekty v ostatních opatřeních OP Rybářství, realokovat na tuto podporu.

5. Závěr

Předložený materiál přináší návrh na realizaci konkrétních opatření k omezení následků sucha a nedostatku vody a s ohledem na veřejný zájem k tomu budou využity dotační programy z národních finančních zdrojů. Jedná se o dlouhodobé dotační programy, neboť omezení dopadů sucha a řešení nedostatku vody je dlouhodobý proces. A proto se předpokládají 3 etapy (2016 – 2021, 2022 – 2027 a 2027 – 2033). Jedná se o investiční podpory v rámci již schválených, nebo připravovaných dotačních programů uvedených v tabulkách č. 4. Finanční nároky činí v první etapě programů ročně celkem cca 2,4 mld. Kč ze státního rozpočtu a cca 0,7 mld. Kč z vlastních zdrojů investorů. Dalšími uvažovanými prostředky financování v budoucnu jsou i evropské zdroje.

Pro zajištění efektivity opatření z hlediska očekávaných přínosů a finančních nákladů je navržen Program k vytvoření nástrojů na hodnocení efektivnosti opatření na ochranu před suchem. Jeho výstup ve formě metody pro vyhodnocení projektů musí být k dispozici nejpozději po dvou letech již v I. etapě dotačních podpor a následně po 3 roky ověřen a doladěn tak, aby umožnil rutinní použití v dalších etapách programů, kdy jeho využití bude hrazeno jako součást nákladů na projekty.

Součástí materiálu je také informace o opatřeních k omezení dopadů sucha v zemědělství, které obsahuje Program rozvoje venkova a Operační program Rybářství, jejichž financování je již zajištěno z národních prostředků a fondů Evropské unie ve výhledech státního rozpočtu.

